



Àrea Metropolitana
de Barcelona

Olors: Marc normatiu i jurisprudència.

Eva Díaz-Mella Bustillo
Lletrada
Direcció de Serveis Ambientals
Barcelona, 28 de Juny del 2012



NORMATIVA ESTATAL

S'han de buscar referències legals en aspectes parcials de diferents normes, bàsicament:

1. Normes referents a la prevenció i control ambiental de les activitats.
2. Normes referents a la qualitat de l'aire i protecció de l'atmosfera.

Normativa estatal

- Llei 16/2002 de Prevenció i Control Integral de la Contaminació (IPPC)
- Reglament d'Activitats Molestes, Insalubres, Nocives i Perilloses. RAMINP
(Decret 2414/1961, de 30 de novembre)
 - En el seu article 3 defineix les activitats molestes como “aquelles que constitueixin una incomoditat pels sorolls o vibracions que produeixin o pels fums, gasos, olors, boires, pols en suspensió o substàncies que eliminen”.
 - Situació de las instal·lacions a 2.000 m del nucli més proper.
 - Classifica determinades activitats com generadores de mals olors (vaqueries, obtenció d'adobs orgànics, escorxadors, etc)

El règim d'activitats classificades ha estat regulat per gairebé totes les CCAA, i per tant les disposicions del RAMINP tenen una vigència supletòria i molt limitada en la pràctica. En el cas concret de Catalunya va estar derogada per la Llei 3/1998 IIAA, actual Llei 20/2009 PACA.

Normativa estatal

- Llei 34/2007, de qualitat de l'aire i protecció de l'atmosfera.

Deroga el RAMINP excepte en aquelles CCAA que no tinguin normativa aprovada en la matèria.

No es fa menció explícita a les olors sinó que s'estableixen les bases en matèria de prevenció, vigilància i reducció de la contaminació atmosfèrica amb la finalitat d'evitar i, quan això no sigui possible, minimitzar els danys que d'aquesta puguin derivar-se per les persones, el medi ambient i altres béns de qualsevol naturalesa.

Llei que es complementa amb:

- Reial Decret 100/2011, de 28 de gener, pel que s'actualitza el catàleg d'activitats potencialment contaminants de l'atmosfera i s'estableixen les disposicions bàsiques per la seva aplicació.
- Reial Decret 102/2010, de 28 de gener, relatiu a la millora de la qualitat de l'aire.

Normativa catalana

- Llei 20/2009, de 4 de desembre de prevenció i control ambiental de les activitats. (PACA)
- Llei 22/1983, de 2 de novembre de protecció de l'ambient atmosfèric desenvolupada pel Decret 322/1987 de 23 de setembre.
- Avantprojecte de Llei contra la contaminació odorífera (Catalunya) (2005) (Demanda d'Ajuntaments Banyoles, Lliça de Vall per les nombroses queixes)

- Capítol 1 (Objectius/Finalitats/Àmbit d'aplicació)

Objecte

Regular les mesures necessàries per a prevenir i corregir les molèsties per olors generades per determinades activitats i infraestructures en zones sensibles.

Finalitats

1. Assolir un alt nivell de protecció i un ambient de qualitat en matèria odorífera, mitjançant prevenció i reducció en origen de les emissions de compostos susceptibles de generar olors.
2. Garantir els drets de les persones a la intimitat i a la inviolabilitat dels seus domicilis, la seva dignitat i lliure desenvolupament de la seva personalitat, qualitat de vida i benestar i un medi ambient adequat en el marc de desenvolupament sostenible.

Normativa catalana

- Capítol 2 (Sistemes de prevenció, control i inspecció, i la distinció entre les fonts d'emissió integrades en la Llei 3/1998 citada i las fonts d'olor d'altres orígens)
- Capítol 3 (Zones d'Olor de Règim Especial, ZORE)
- Capítol 4 (Règim sancionador)

Annexos:

- Annex 1 (Llistat d'activitats susceptibles d'emetre olors)
- Annex 2 (Directrius generals de funcionament per a les activitats incloses en l'àmbit d'aplicació)
- Annex 3 (Valors objectiu d'immissió d'olor per a les diferents activitats, Metodologia a seguir per a la determinació dels valors d'immissió generats per una activitat i el criteri per avaluar la compatibilitat de noves instal·lacions)
- Annex 4 (Documentació justificativa de episodis de contaminació odorífera)
- Annex 5 (Models de qüestionari per als episodis d'olors)



Per tant, podem concloure que no existeix una normativa específica sobre la contaminació odorífera i, normalment, són els ens locals els que es troben amb els problemes derivats de les queixes veïnals, i es veuen obligats a regular la matèria:

San Pedro de Pinatar (Murcia) combatirá los malos olores a golpe de Ordenanza. La normativa, pionera en la región, regulará las emisiones de la industria de asfaltos y la depuradora que afectan a las zonas residenciales. 2010

El Ayuntamiento de Pedrajas de San Esteban (Valladolid) ha decidido poner límite a los malos olores que producen los residuos ganaderos utilizados en tareas agrícolas en la época veraniega, mediante la creación de una nueva ordenanza municipal que regula el transporte, utilización y vertido de los residuos procedentes de fuentes de origen agrícola y ganadero. Prohíbe verter en la tierra los meses de junio, julio y agosto los vertidos de residuos ganaderos. 2012

Exemples ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA

- Ordenança del Medi Ambient de Barcelona, 2011 (Títol 2 Capítol 7 Olors)
 - Preveu que les activitats incloses a l'annex I.3 (Activitats potencialment generadores d'olors) han de ser projectades, instal·lades, utilitzades, mantingudes i controlades per a assolir els objectius d'immissió d'olor que es fixi a la seva autorització, llicència o comunicació. (art. 27-1)
 - Regula el règim d'intervenció administrativa. (art. 27-2).
 - A la sol·licitud han d'acompanyar la informació necessària per avaluar la potencial incidència olfactiva en l'entorn.
 - A la resolució s'establiran les mesures de prevenció i control de la contaminació odorífera que les activitats han d'adoptar.
 - Als controls (inicials i periòdics) es comprovarà el compliment de les mesures fixades.
- Ordenança sobre Protecció de l'Atmosfera de Castelldefels, 1989
Títol VII Olors

Queda prohibida l'emissió de substàncies oloroses en quantitats que suposin en el límit de la propietat un índex de Percepció (IP) superior a 0,04.
Aquest IP es calcula a partir de variables com hores de emissió, direcció del vent, etc.
- En la resta d'ajuntaments metropolitans no existeix ordenances específiques encara que si existeixen ordenances que regulen les activitats o obres en les quals es manifesta la necessitat de tenir en compte les olors a l'hora de construir, executar o iniciar les obres, però sense especificar cap límit o informació.



Vies judicials aplicables a la contaminació per olors.

- ✓ Al no existir una definició clara i una regulació específica fa que el problema s'agreugi quan arribem als jutjats.
- ✓ Veient l'evolució jurisprudencial en la matèria es pot concloure que les sentències judicials prioritzen els drets fonamentals de la persona enfront dels drets de les indústries:
 - ❖ La Constitució Espanyola (Art. 18. Dret a la intimitat personal i familiar i a la inviolabilitat del domicili dels veïns per l'existència de males olors).
 - ❖ Drets humans (Tota persona té dret al respecte de la seva vida privada, familiar, i del seu domicili) del Conveni Europeu per a la protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals 1950.

Vies judicials aplicables a la contaminació per olors.

- **Doctrina del Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg:**

-Sentència López Ostra (09.12.1994)

Posada en marxa d'una EDAR de tractament d'efluents de la indústria del "curtido" sense permís municipal (Lorca Murcia). La Sra Gregoria López Ostra vivia a pocs metres de l'EDAR i va sol·licitar l'Ajuntament el tancament de l'EDAR, però no se'l va concedir.

✓ Recurs Contenciós administratiu davant l'Audiència Territorial de Murcia argumentant la infracció de l'article 1 de la Llei 62/1978 sobre protecció de drets fonamentals, denunciant que fums i mals olors ocasionaven greus trastorns a la seva família provocant, a la vegada, la degradació del seu entorn, i de la qualitat de la seva vida familiar i privada. **Recurs denegat en primera instància.**

✓ Recurs d'apel·lació davant el Tribunal Suprem. **Desestimat.** Encara que es va admetre l'existència i gravetat dels problemes argumentats, però "*No lo eran tanto para que fuesen una violación de los derechos fundamentales desarrollados*"

✓ Recurs d'empara davant el TC per violació dels drets de la CE (art.15. Dret a la integritat física, art. 18 Dret intimitat personal i familiar i a la inviolabilitat del domicili, art. 19 Dret a triar lliurement el seu domicili) **Recurs desestimat**

Vies judicials aplicables a la contaminació per olors.

✓ Comissió Europea de Drets Humans interposa demanda contra l'Estat Espanyol, basant-se en els informes pericials de salut de la filla i per vulneració de l'article 8 del Conveni per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals.

El TEDH va confirmar que sí va haver vulneració de l'article 8 del Conveni:

“Las molestias provocadas por la EDAR implican un grado de gravedad tal, en particular para la salud de la demandante y la de su familia, que privan a ésta del derecho a la tranquilidad del domicilio, la impiden llevar una vida familiar y privada normal, de manera que suponen un ataque a su derecho al respecto de su vida privada y familiar en el sentido del art. 8.1. del Convenio”

Vies judicials aplicables a la contaminació per olors.

• DOCTRINA ESPANYOLA

✓ Sentència TSJ de Murcia de 21 de febrer de 2001:

Vulneració de drets fonamentals a la intimitat personal i familiar i a la inviolabilitat del domicili per males olors derivades del funcionament defectuós d'una depuradora. (L'Ajuntament adopti les mesures oportunes i indemnització de 360.000 ptas y 270.000 ptas anuals fins que finalitzin les olors)

✓ Sentència Audiència Provincial Granada de 10 de febrer de 2006:

Vulneració de dret fonamental a la intimitat personal i familiar per molèsties (entre elles, olors) originades per una gossera en una finca veïna (es declara el cessament de l'activitat i indemnització).

✓ Sentència TSJ Murcia de 25 d'octubre de 2010:

Vulneració del dret fonamental a la intimitat i a la inviolabilitat del domicili causat per les males olors d'una fàbrica làmines asfàltiques i productes biluminosos, condemnant a l'administració a adoptar les mesures necessàries perquè cessin les intromissions en els esmentats drets i condemnant a una indemnització (500 € mensuals).

✓ Sentència TSJ Catalunya de 28 de novembre de 2011:

Vulneració del dret fonamental a la intimitat personal i familiar i a la inviolabilitat del domicili causat per les males olors de contenidors del carrer (ajuntament adopti les mesures oportunes)

Normativa europea

- Directiva 2008/1/CE, de 15 de gener de 2008, relativa a la prevenció i al control integrat de la contaminació.

Objecte: La prevenció i la reducció de la contaminació de les activitats de l'annex I. L'establiment de mesures per evitar o, quan això no sigui possible reduir les emissions d'aquestes activitats en l'atmosfera, l'aigua i el sol.

Finalitat: Assolir un nivell elevat de protecció del medi ambient.

- Directiva 2008/50/CE, de 21 de maig de 2008 relativa a la qualitat de l'aire ambient i a una atmosfera més neta a Europa.

Objecte: Estableix la responsabilitat dels estats membres per:

- AVALUAR la qualitat de l'aire ambient (en relació a diòxid de sofre, diòxid i òxid de nitrogen, les partícules, el plom, el benzè, el monòxid de carboni i l'ozó).
- APROVAR els sistemes de mesura.
- GARANTIR l'exactitud de les mesures.
- ANALITZAR els mètodes d'avaluació.
- COORDINAR els programes comunitaris de la garantia de la qualitat.
- COOPERAR amb els demés estats membres.

Normativa europea i internacional olors

Països amb un desenvolupament industrial anterior a l'espanyol van sofrir els problemes d'olors amb anterioritat a nosaltres el que suposa que tinguin una normativa àmplia en el vector olors:

EUROPA- Norma tècnica

Gràcies a la investigació de diferents països (Alemanya, França, Holanda) s'aprova la Norma per a mesurar la concentració d'olor: UNE-EN 13725:2003 "Air quality- Determination of Odour Concentration by Dynamic Olfactometry". És una anàlisi olfatomètric en emissió.

Segons aquesta la **unitat d'olor europea** és la quantitat de substància odorífera que, quan s'evapora en 1 m³ d'un gas neutre en condicions normals, origina una resposta fisiològica d'un panell (llindar de detecció) equivalent al que origina una Massa d'Olor de Referència (MORE) evaporada en 1 m³ d'un gas neutre en condicions normals.

1 MORE = 123 µg n-butanol = 1 UOE per a la mescla de gases olorosos.

Norma Espanyola UNE-EN 13725 de febrer de 2004 "Calidad del aire- Determinación de la Concentración de Olor por Olfatometría Dinámica"
No obligatòria.

Legislació a Holanda

Criteris:

- L'objectiu és assolir un nivell acceptable de molèsties per olors.
- Els límits d'immissió estan basats en el Principi ALARA "Nivell tan baix com sigui possible".
- Els límit d'immissió en termes de concentracions d'olor expressats com u.o.E/m³ al Percentil 98.
- Quantificació de les olors per mètodes normalitzats i anàlisi per olfactometria.
- Regulacions especials per a instal·lacions industrials.
- Exemple: Límit per plantes de compostatge.
 - Residus verds: $\leq 1,5$ u.o.E/m³ Percentil 98
 - Residus orgànics urbans: $\leq 1,5$ u.o.E/m³ Percentil 98

Legislació al Regne Unit “IPPCCH4- Integrated Pollution prevention and control horizontal guidance for Adour, assessment and control”

Críteris:

- Base legal basada en l'acta 1990 de protecció mediambiental.
- Introducció en IPPC.
- Els oficials de salut mediambiental individual decideixen la importància de les olors en procediments de llicència.
- Olfactometria dinàmica (per a la identificació de fonts).
- Molta varietat per condicions d'una llicència:
 - no hi ha molèstia
 - no hi ha olor als límits de la instal·lació
 - $\leq x$ ppb H₂S
 - generalment s'utilitza ≤ 6 u.o.E/Nm³ Percentil 98 per les instal·lacions existents



Legislació a Irlanda:

Críteris:

- Regulacions especials per instal·lacions amb llicència IPPC:
 - Ramaderia intensiva
 - Compostatge a partir de residus de xampinyons.
- Identificació a la font original de les olors utilitzant olfactometria.
- Límits immissió per les instal·lacions citades:
 - ≤ 3 u.o.E/m³ Percentil 98 per instal·lacions noves
 - ≤ 6 u.o.E/m³ Percentil 98 per instal·lacions existents



Legislació a França:

Críteris:

- Límit concentració immissió de 5 u.o.E/m³ a 3 km del focus emissor per instal·lacions de tractament per deshidratació de subproductes d'origen animal.
- Concentració en emissió de 1.000 u.o. /m³ .
- S'obliga a fer un seguiment per part de l'exploador de les emissions de concentracions superiors a 100.000 u.o.E/m³ o que siguin motiu de queixes reiterades.

Legislació a Alemanya:

Criteris:

Diferents regulacions.

- “TA Luft” (Instrucció Tècnica Alemanya en el control de la qualitat de l’aire)
 - No hi ha regulació per limitar l’impacte per olor.
 - Només regulació d’emissions.
 - Distància mínima variable: 300, 350 i 500 m.
 - Exemple: valor límit emissió olors per plantes compostatge < 500 u.o.E/m³.

- “VDI 3940”
 - Es basa en la mesura de les olors en immissió.
 - Les mesures es realitzen per panelistes acreditats.

“30.BImSchV” (30^o Ordenança sobre el control de la immissió de les instal·lacions de tractament de residus)

- Distància mínima 300 m.
- Concentració límit < 500 UOE emissió per fonts en EDARs



Legislació a Canadà:

Criteris:

Cada província regula les emissions d'olors.

Exemples:

Manitoba

2 unitats d'olor mesurades en els receptors residencials.

7 unitats d'olor mesurats en receptors industrials.

Ontario

1 unitat d'olor en qualsevol receptor o un receptor sensible

Legislació a Estats Units:

Críteris:

Cada estat regula l'emissió d'olors, encara que hi ha estats on el regulen els comtats o municipis.

Existeix el ASTM D1391-57- Standard Method of Measuring Odor in Atmospheres dirigida a la producció d'olors per part de la indústria.

Han aparegut mètodes més específics per les olors generades per la ramaderia (EN13725)

“Air Quality – Determination of odour concentration by dinamic olfatometry” o el Codi de Pràctiques de l'ASAE “Control of Manure Odour, Engineering Practice 379.1”.

Els estudis olfatomètrics utilitzen el model de dispersió AERMOD VIEW (abans conegut com a ISC-AERMOD View) desenvolupats per EPA (Agència per a la Protecció del Medi Ambient dels EEUU).

Exemple:

- A Califòrnia la legislació es basa amb el número de queixes dels veïns.
- A Colorado: 8 ou (zones residencials).
- A Illinois: 9ou (zones residencials).

Legislació a Japó:

Críteris:

Japó va promulgar una llei l'any 1972 per a controlar les olors ofensives. Aquesta llei s'aplica a les àrees designades, normalment molt poblades i als seus suburbis. Dins d'aquesta àrea la llei s'aplica a tot tipus de fàbriques i tallers.

Aquesta llei especifica dos mètodes:

- Concentració de les 22 substàncies d'olors ofensives amb els valors límit per cada compost.
- Índex d'olor: Que quantifica la intensitat d'olor i es calcula a partir de la concentració d'olors. Quantifica la intensitat d'olor i es calcula a partir de la concentració d'olor.

Olor Índex = $10 \times \log(\text{concentració d'olor})$.

Les autoritats locals determinen el valor estàndard per l'índex d'olor dintre de l'interval de 10-21.

CONCLUSIONS

- ✓ **No existeix normativa estatal i autonòmica sobre olors en Espanya.**
- ✓ **En el seu cas, normalment les olors es controlen mitjançant el règim d'intervenció administrativa.**
- ✓ **La jurisprudència, quan existeixen problemes d'afecció per olors, prioritza el dret fonamental a la intimitat personal i família i a la inviolabilitat del domicili enfront els drets de les indústries.**
- ✓ **L'augment de la qualitat i nivell de vida de les persones fa que augmentin les queixes dels ciutadans sobre les olors. Les queixes normalment són les que provoquen la mobilització social i, per tant, de l'Administració municipal que regula en alguns casos mitjançant ordenances.**
- ✓ **Els països amb un desenvolupament industrial anterior a l'espanyol tenen normativa específica i desenvolupada i una major participació ciutadana i relació Administració - ciutadà en alguns casos.**
- ✓ **Ens hem de plantejar la possibilitat d'aprovar una normativa específica en la matèria tenint en compte el moment que vivim? Què impacte econòmic pot suposar? Necessitat versus impacte econòmic.**

MOLTES GRÀCIES



Àrea Metropolitana de Barcelona